

DOI 10.34132/mspc2026.03.13.06

Оксана Малікіна
Ігор Долка

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

У тезах досліджено особливості формування та впровадження європейських стандартів антикорупційної політики в Україні в умовах євроінтеграційних процесів. Розкрито роль міжнародних інституцій і нормативних механізмів, зокрема Конвенція ООН проти корупції (UNCAC), Група держав проти корупції (GRECO), Організація економічного співробітництва і розвитку (OECD) та Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF) у формуванні сучасної антикорупційної системи. Проаналізовано створення спеціалізованих антикорупційних інституцій в Україні, запровадження інструментів прозорості та електронного врядування, а також визначено ключові умови ефективної імплементації міжнародних стандартів. Окреслено основні проблеми, зокрема системний характер корупції, недостатню ефективність практичного застосування реформ та нерівномірність виконання міжнародних рекомендацій. Зроблено висновок про необхідність посилення інституційної спроможності, забезпечення реальної незалежності антикорупційних органів та підвищення рівня доброчесності як передумов успішної євроінтеграції України.

Ключові слова: антикорупційна політика, європейські стандарти, Європейський Союз, GRECO, UNCAC, OECD, FATF, доброчесність, прозорість, публічне управління.

У сучасних умовах трансформації державного управління та євроінтеграційного курсу України особливої актуальності набуває питання впровадження європейських стандартів антикорупційної політики. Корупція залишається однією з ключових загроз сталому розвитку держави, підриваючи довіру громадян до інституцій влади, гальмуючи економічне зростання та ускладнюючи процеси демократизації. У цьому контексті орієнтація на європейські підходи, принципи прозорості, підзвітності, верховенства права та належного врядування виступає важливою передумовою ефективного реформування антикорупційної системи в Україні.

Європейські стандарти антикорупційної політики сформовані на основі діяльності таких інституцій, як Рада Європи, Група держав проти корупції (GRECO) та Європейський Союз, і передбачають комплексний підхід до запобігання та протидії корупції, включаючи інституційні, правові та превентивні механізми. Для України, яка прагне до повноцінної інтеграції в європейський простір, імплементація цих стандартів є не лише міжнародним зобов'язанням, а й внутрішньою потребою модернізації системи публічного управління. Тому дослідження особливостей впровадження європейських антикорупційних практик в українських реаліях є важливим як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Україна визначила європейську інтеграцію як стратегічний напрям розвитку, що передбачає послідовне наближення національної системи запобігання та протидії корупції до стандартів Європейський Союз і Рада Європи. Водночас процес їх впровадження супроводжується низкою системних труднощів, зокрема фрагментарністю нормативно-правового регулювання, обмеженими ресурсами відповідних інституцій, збереженням політичного впливу на окремі органи, недостатнім рівнем розвитку антикорупційної культури, а також нерівномірним виконанням рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO) і Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) [8].

За таких умов доцільним є аналіз особливостей адаптації міжнародних антикорупційних стандартів до української правової системи, а також оцінка їх практичного впливу на функціонування державних інституцій, економічні процеси та поступ України в напрямі європейської інтеграції.

Комплексний розгляд міжнародних і європейських антикорупційних стандартів свідчить про те, що сучасна глобальна система протидії корупції має поліцентричний характер і функціонує як багаторівнева нормативно-інституційна модель. У її межах діють різні за своїми повноваженнями, але взаємопов'язані та взаємодоповнювальні механізми, зокрема Конвенція ООН проти корупції (UNCAC), Група держав проти корупції (GRECO), Організація економічного співробітництва і розвитку (OECD), Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням

коштів (FATF), а також стандарти acquis Європейський Союз [8].

Передусім, Конвенція ООН проти корупції (UNCAC), прийнята у 2003 році та ратифікована Україною у 2006 році, виступає базовим міжнародним документом, що встановлює універсальні підходи до протидії корупції. Вона охоплює ключові напрями, зокрема кримінально-правове регулювання, управління активами та розвиток міжнародного співробітництва. У положеннях Конвенції особлива увага приділяється обов'язковій криміналізації корупційних правопорушень, забезпеченню ефективного фінансового контролю, створенню дієвих систем внутрішнього аудиту, а також формуванню механізмів повернення незаконно виведених активів з-за кордону (статті 23-57) [10].

Відповідно до офіційних матеріалів Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC), держави-учасниці Конвенції мають забезпечувати комплексний підхід до боротьби з корупцією, поєднуючи превентивні заходи з ефективним правозастосуванням, зокрема через міжнародну координацію розслідувань [11]. Положення UNCAC є важливою правовою основою для України щодо узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами, особливо у сферах фінансового декларування, конфіскації активів і надання міжнародної правової допомоги.

Важливим елементом розвитку національної антикорупційної політики та її наближення до європейських стандартів є участь України в Групі держав проти корупції (GRECO), до якої держава приєдналася у 2006 році. Цей орган, що функціонує в межах Рада Європи, здійснює системний моніторинг дотримання країнами-учасницями встановлених антикорупційних стандартів [1]. Для України участь у GRECO стала вагомим інструментом гармонізації законодавства та інституційної практики відповідно до європейських принципів верховенства права, прозорості та підзвітності. Організація виконує роль незалежного зовнішнього оцінювача, який аналізує ефективність реформ у публічному секторі, судовій системі, політичному процесі та діяльності правоохоронних органів, а також формує рекомендації і здійснює контроль за їх виконанням.

Членство України в GRECO має комплексний вплив на вдосконалення антикорупційної системи. Воно сприяє впровадженню міжнародно визнаних підходів до криміналізації корупційних правопорушень, врегулювання конфлікту інтересів і зміцнення інституційної спроможності державних органів. Регулярні оцінювання підвищують рівень довіри міжнародних партнерів і забезпечують аналітичну підтримку у процесі адаптації національного законодавства до антикорупційних стандартів Ради Європи. У контексті європейської інтеграції виконання рекомендацій GRECO розглядається як один із показників ефективності антикорупційної політики та виконання зобов'язань України перед Європейський Союз, що підсилює значення цього механізму як інструменту підвищення прозорості, підзвітності та доброчесності у функціонуванні державних інституцій [5].

Поряд із цим Організація економічного співробітництва і розвитку (OECD) формує цілісну систему стандартів у сфері забезпечення доброчесності, внутрішнього контролю, ризик-орієнтованого комплаєнсу та корпоративного управління. Такі документи, як OECD Integrity Framework, OECD Anti-Corruption Strategy та OECD Public Governance Reviews, визначають необхідність інтеграції антикорупційної політики у процеси стратегічного планування, внутрішнього аудиту та цифрового моніторингу ризиків. Особливий акцент робиться на корпоративному секторі, зокрема на впровадженні антикорупційних програм у діяльність підприємств, розвитку механізмів комплаєнсу та використанні моделі відкритих даних як інструменту підвищення прозорості [7].

Для України стандарти OECD мають важливе значення у контексті підвищення професійного рівня державної служби, удосконалення систем внутрішнього контролю, а також формування культури доброчесності як у публічному, так і в приватному секторах.

Важливу роль у глобальній системі антикорупційного регулювання відіграє Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF), яка визначає ключові технічні та процедурні стандарти у сфері протидії відмиванню доходів, фінансуванню тероризму та іншим фінансовим злочинам. Рекомендації FATF є загальновизнаним міжнародним орієнтиром, що охоплює питання належної ідентифікації клієнтів, забезпечення прозорості бенефіціарної власності, контролю фінансових операцій і застосування ефективних санкційних механізмів [3].

Для України дотримання стандартів FATF має особливе значення, оскільки процеси відмивання коштів тісно пов'язані з корупційними проявами, зокрема у сфері публічних закупівель, оборонної політики та великих державних фінансових операцій. У цьому контексті інтеграція національної системи фінансового моніторингу до європейського та міжнародного середовища виступає необхідною умовою зміцнення фінансової безпеки та забезпечення макроекономічної стабільності.

Кожен із зазначених елементів формує окремий напрям антикорупційної політики: від встановлення кримінально-правових заборон і відповідальності до впровадження систем доброчесності в публічному управлінні, розвитку фінансового моніторингу, а також використання сучасних інструментів електронного врядування. Таким чином, сукупність цих підходів забезпечує багатовимірний характер антикорупційної політики та створює основу для її комплексної реалізації на національному рівні.

Важливим етапом наближення України до європейських антикорупційних стандартів стало формування спеціалізованої інституційної системи, яка включає такі органи, як Національне агентство з питань запобігання

корупції (НАЗК), Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП) та Вищий антикорупційний суд (ВАКС). Їх створення дозволило закласти основу для більш незалежного та професійного розслідування корупційних правопорушень, а також забезпечити розмежування функцій між органами досудового розслідування, процесуального керівництва та судового розгляду [2]. Паралельно відбулося запровадження електронного декларування, відкритих реєстрів та цифрових інструментів контролю, що сприяло підвищенню рівня прозорості публічного управління та розширенню можливостей громадського контролю. Такі кроки відображають прагнення України інтегрувати ключові принципи антикорупційної політики, характерні для Європейський Союз.

Водночас ефективність імплементації європейських стандартів значною мірою залежить не лише від наявності відповідних інституцій, а й від умов їх функціонування. Серед визначальних чинників варто виділити забезпечення реальної незалежності антикорупційних органів, належне фінансування, професійну підготовку кадрів, а також налагоджену взаємодію між державними структурами та громадянським суспільством. Не менш важливим є впровадження систем моніторингу та контролю, які дозволяють оцінювати результати антикорупційної політики та своєчасно коригувати її інструменти [6]. За таких умов інституційні зміни можуть мати довгостроковий ефект і сприяти формуванню стабільної та ефективної антикорупційної системи, що відповідає європейським стандартам управління.

Водночас слід зазначити, що попри впровадження міжнародних антикорупційних стандартів, корупція в Україні й надалі має системний і стійкий характер.

За інформацією Transparency International, упродовж 2013–2019 років показник Індексу сприйняття корупції (ІСК) в Україні підвищився з 25 до 30 балів. У 2022 році країна набрала 33 бали зі 100 можливих, посівши 116 місце серед 180 держав світу. У подальшому спостерігалось незначне покращення: у 2023 році Україна отримала 36 балів, тоді як у 2024 році цей показник дещо знизився до 35 балів. У 2025 році знову зафіксовано позитивну динаміку – рівень Індексу сприйняття корупції зріс до 36 балів. Попри наявну позитивну динаміку, темпи змін залишаються недостатніми з точки зору суспільних очікувань. У висновку Європейської комісії від 17 червня 2022 року щодо заявок України, Грузії та Республіки Молдова на членство в Європейський Союз підкреслено, що Україна досягла помітного поступу у зміцненні верховенства права, однак подальше посилення боротьби з корупцією залишається одним із ключових суспільних запитів і пріоритетних завдань [9].

Отже, наведені дані свідчать, що попри певний прогрес, антикорупційні реформи в Україні потребують суттєвого посилення, оскільки наявні результати залишаються недостатніми для подолання системного характеру корупції та відповіді на суспільні й євроінтеграційні очікування.

Отже, сучасна антикорупційна політика формується під впливом комплексної системи міжнародних і європейських стандартів, які охоплюють різні аспекти протидії корупції – від криміналізації правопорушень до розвитку інституцій доброчесності, фінансового моніторингу та електронного врядування. Участь України в таких механізмах, як Група держав проти корупції (GRECO), імплементація положень Конвенції ООН проти корупції (UNCAC), а також орієнтація на стандарти Організації економічного співробітництва і розвитку (OECD) і Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF) свідчать про поступове формування цілісної антикорупційної системи, інтегрованої у міжнародний правовий простір.

Разом із тим, попри створення спеціалізованих інституцій, розвиток нормативно-правової бази та впровадження сучасних інструментів прозорості, антикорупційна політика в Україні все ще стикається з низкою системних викликів. До них належать недостатня ефективність практичного застосування реформ, вплив політичних факторів, нерівномірність виконання міжнародних рекомендацій та збереження високого рівня корупційних ризиків. Це підтверджується і динамікою Індексу сприйняття корупції, яка демонструє повільний характер позитивних змін. У цьому контексті подальше вдосконалення антикорупційної політики має ґрунтуватися не лише на формальному впровадженні міжнародних стандартів, а й на забезпеченні їх реальної ефективності через зміцнення інституційної спроможності, підвищення рівня доброчесності та активізацію взаємодії держави й суспільства.

References

1. Statut Hrupy derzhav po borotbi z koruptsiieiu (GRECO) [Statute of the Group of States against Corruption]. (1998). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_144#Text [in Ukrainian].
2. Demchyk, N.P. (2024). Realizatsiia antykoruptsiinoi stratehii v Ukraini v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv [Implementation of the anti-corruption strategy in Ukraine in the context of European integration processes]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, (3/2024), (pp. 289-292). Retrieved from: https://www.lsej.org.ua/3_2024/69.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-3/67> [in Ukrainian].
3. Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures (MONEYVAL). (n.d.). *www.fatf-gafi.org*. Retrieved from: <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/global-network/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-.html> [in English].
4. Komarov, M.A. (2024). Porivnialnyi analiz antykoruptsiinoho zakonodavstva Ukrainy ta krain YeS: implementatsiia ta adaptatsiia krashchykh praktyk [Comparative analysis of anti-corruption legislation of Ukraine and EU countries: implementation and adaptation of best practices]. *Suchasnyi naukovi zhurnal – Modern scientific journal*, 4(2), (pp. 50-39]

- 56). Retrieved from: <https://mosjournal.com/index.php/journal/article/view/65/60>. DOI: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2024-4-7> [in Ukrainian].
5. Klochko, A.M., & Zelenskyi, O.V. (2024). Yevropeiski standarty borotby z koruptsiieiu: mizhnarodno-pravovi dzhherela ta zoboviazannia Ukrainy [European standards for combating corruption: international legal sources and obligations of Ukraine]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Pravo – State and regions. Series: Law*, (4(86)), (pp. 470-477) [in Ukrainian].
6. Lukianova, H. (2025). Koordynatsiia subiektiv u sferi protydiv koruptsii: nedolikiy administratyvno-pravovoho zabezpechennia [Coordination of subjects in the field of anti-corruption: shortcomings of administrative and legal support]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Serii: Yurydychni nauky – Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Legal sciences*, 12(2(46)), (pp. 177-190). Retrieved from: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2025/jun/39404/25078346maket25082025-181-194.pdf>. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2025.46.177> [in Ukrainian].
7. OECD Integrity and Anti-Corruption Review of Ukraine. OECD Public Governance Reviews. (2025). www.oecd.org. Retrieved from: https://www.oecd.org/en/publications/2025/05/oecd-integrity-and-anti-corruption-review-of-ukraine_4d9e5ab7.html [in English].
8. Rovynska, K., & Popov, M. (2026). Yevropeiski standarty antykoruptsiinoi polityky: mozhlyvosti implementatsii v Ukraini ta vplyv na yevrointehratsiiu [European standards of anti-corruption policy: possibilities of implementation in Ukraine and impact on European integration]. *Uspikhy i dosiahnennia u nauki. Serii: Upravlinnia ta administruvannia – Achievements in science. Series: Management and administration*, (1(23)), (pp. 1014-1033). Retrieved from: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/35501/35488>. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1\(23\)-1014-1033](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1(23)-1014-1033) [in Ukrainian].
9. Valetska, O.V., Kaplii, O.V., & Tkalia, O.V. (2025). Antykoruptsiini yevropeiski standarty yak osnova formuvannia hromadianskoho suspilstva [European anti-corruption standards as a basis for the formation of civil society]. Mykolaiv: Vyd-vo ChNU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].
10. Konventsiiia OON proty koruptsii (UNCAC) [United Nations Convention against Corruption]. (2003). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text [in Ukrainian].
11. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (n.d.). www.unodc.org. Retrieved from: <https://www.unodc.org/> [in English].

DOI 10.34132/mspc2026.03.13.06

Oksana Malikina
Ihor Dolka

EUROPEAN STANDARDS OF ANTI-CORRUPTION POLICY AND THEIR IMPLEMENTATION IN UKRAINE

The theses examine the peculiarities of the formation and implementation of European anti-corruption policy standards in Ukraine in the context of European integration processes. The role of international institutions and regulatory mechanisms is revealed, in particular the United Nations Convention against Corruption (UNCAC), the Group of States against Corruption (GRECO), the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), and the Financial Action Task Force (FATF) in shaping a modern anti-corruption system. The study analyzes the establishment of specialized anti-corruption institutions in Ukraine, the introduction of transparency tools and e-governance, and identifies the key conditions for the effective implementation of international standards. The main challenges are outlined, including the systemic nature of corruption, insufficient effectiveness of the practical implementation of reforms, and uneven compliance with international recommendations. It is concluded that there is a need to strengthen institutional capacity, ensure the real independence of anti-corruption bodies, and increase the level of integrity as prerequisites for Ukraine's successful European integration.

Keywords: anti-corruption policy, European standards, European Union, GRECO, UNCAC, OECD, FATF, integrity, transparency, public administration.

Відомості про авторів / Information about the authors

Оксана Малікіна, старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: oksi_mal@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-3377-3443>.

Oksana Malikina, Senior Lecturer, Department of Public Management and Administration, Faculty of Law, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: oksi_mal@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-3377-3443>.

Ігор Долка, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: dolkaiid25@gmail.com.

Ihor Dolka, Applicant for the Second (Master's) Level of Higher Education at the Department of Public Administration, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: dolkaiid25@gmail.com.